

לעילוי נשמת

מרת אלישבע ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

בטלו הפועלים מחמת אונס גשמים

השוכר פועלים לחרישה, ולבסוף ירד גשם, והוצף השדה במים, ולא יכלו לחרוש.

אם קודם ששכרם, הוליד אותם לשדה, והיו יכולים לדעת, שאם ירד גשם לא יוכלו לחרוש, הרי זה כאילו נשכרו על תנאי שלא ירד גשם, ואם ירד גשם אין כאן שום שכירות. ואם לא הבינו זאת, ומחמת כן לא הלכו לחפש עבודה אחרת, והפסידו יום עבודה, אינו חייב לשלם להם כלום.

אבל אם קודם ששכרם לא הראה להם את השדה, היה עליו להתנות, שאם ירד גשם אינו צריך אותם, [כי לא כל השדות מתמלאות מהגשמים, ואם לא ראו את השדה, סבורים שיוכלו לחרוש למרות הגשם], ואם לא התנה, וירד גשם, [ומחמת שסמכו עליו אין להם עבודה אחרת], ישלם להם.

שכר פועלים להשקות שדהו

ולבסוף לא נצרך להם

השוכר פועלים להשקות את שדהו ולבסוף נתמלאת מים ללא פעולתם.

אם נתמלאת מים מחמת הגשמים, פטור מלשלם להם, כי כל השוכר פועלים להשקות שדהו, הרי זה כשוכר על תנאי שלא ירדו גשמים, ואם ירדו גשמים, כאילו לא נשכרו כלל.

אבל אם שדה זו מיוחדת היא, שפעמים הנהר גדל ומשקה אותה, ומחמת כן נתמלאה מים, **חייב לשלם להם,** על שגרם להם שלא ישכרו אצל אחרים מחמת שסמכו עליו. ואין לומר, שלא נשכרו אלא על תנאי שלא יגדל הנהר וימלא את השדה, כי אינם יודעים שיכול להיות כן.

שכר פועלים למלא מים מהנהר

ויבש באמצע היום

השוכר פועלים להשקות את שדהו מהנהר ויבש הנהר באמצע היום.

אם דבר כזה אינו רגיל, הרי הוא נחשב לאונס, ובעל הבית פטור מלשלם להם, על שמחמתו הם בטלים, ולא נשכרו לעבודה אחרת.

ואם דבר כזה רגיל הוא, יש חילוק בדבר, **אם הפועלים יודעים** שיכול לקרות כן, **הרי זה כאילו שנשכרו על תנאי שלא יבש הנהר,** ואם יבש, אינם שכורים כלל לזמן היובש. **אבל אם אינם יודעים שיכול לקרות כן,** [כגון שאינם מבני המקום], על בעל הבית להתנות, שאינו שוכרם אלא על תנאי שלא יבש הנהר, ואם לא התנה, **חייב לשלם להם על הזמן שבטלים,** כי הוא גרם להם זאת.

נשלמה מלאכת הפועלים באמצע היום

השוכר פועלים ליום, ונשלמה מלאכתם באמצע היום, **רשאי לתת להם עבודה אחרת שלא סיכם עמהם מתחילה,** ובלבד שלא תהא קשה מהמלאכה שסיכם עמהם, ואם אינו נותן להם מלאכה אחרת, משלם להם על הזמן שהם בטלים, כפי מה שאדם רוצה שיפחתו משכרו ויהא בטל [כמבואר לעיל].

שכר פועלים ונשתנה השכר למלאכה זו

מי ששכר פועלים בזמן שהיתה המלאכה שווה שני סלעים, והתייקרה המלאכה, ובאו לחזור בהם, ופייס אותם, אין כוונתו להוסיף להם על מה שפסק עמהם, [אלא דיו שיטרח עבורם במאכל ומשקה].

ומי ששכר פועלים בזמן שהיתה המלאכה שווה שני סלעים, והוזלה המלאכה, ובא לחזור בו, ופייסו אותו הפועלים שלא יסלקם, אין כוונתם להוזיל לו ממה שפסק עמהם, [אלא דים שיטרחו במלאכה היטב].

מי ששכר את הפועלים בסלע, כשהיתה המלאכה שווה סלע פחות זוז ולבסוף התייקרה המלאכה, והכל נותנים עבורה סלע, אינו צריך להוסיף זוז על הסלע שפסק מתחילה.

ומי ששכר את הפועלים בסלע, כשהיתה המלאכה שווה סלע וזוז, ולבסוף הוזלה המלאכה, והכל נותנים עבורה סלע, אינו רשאי לפחות להם מהסלע שפסק עמהם מתחילה.

שילם מקצת המקח ובא אחד מהם לחזור בו

המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהן, מאתים זוז ובא אחד מהם לחזור בו.

אם המוכר חוזר בו – יד הקונה על העליונה, אם רוצה את המעות שנתן, [כי לא רצה לקנות חלק מהשדה אלא את כולה], **נוטל מעות,** ואם רוצה קרקע כנגד המעות שנתן, **נוטל קרקע.**

לדעת רב נחמן בר יצחק כשנוטל קרקע, יטול את החלק המשובח של אותה שדה שבא לקנות מתחילה.

ולדעת רב אחא בריה דרב איקא, כשנוטל קרקע, **נוטל מהקרקע המשובחת מכל קרקעות המוכר,** כדין ניזק הגובה מהעידית, כי לעניין זה, המוכר נחשב כמזיק של הקונה, משום שאין מצוי שיהיו אלף זוז ביד אדם, והבא לקנות שדה באלף זוז, נאלץ למכור נכסים אחרים בזול, כדי שיהיו בידו אלף זוז, וכשהמוכר חוזר בו, נמצא שהקונה מכר נכסיו בזול לחנם, והרי הוא כניזק.

ואם הקונה חוזר בו – יד המוכר על העליונה, אם רוצה להחזיר את המעות שקיבל, [כי לא רצה למכור חלק מהשדה אלא את כולה], **מחזיר את המעות.** ואם רוצה שיתקיים המקח כנגד המעות שקיבל, **נותן קרקע כנגד המעות שקיבל.**

לדעת רב נחמן בר יצחק יתן את החלק הגרוע של אותה שדה שבא למכור מתחילה.

ולדעת רב אחא בריה דרב איקא. יתכן שנותן את הקרקע הגרועה מכל נכסיו, ואינו כשאר בעל חוב הגובה מהבינוניות, כי מהתורה בעל חוב גובה מזיבורית, ותקנת חכמים שיגבה מבינונית, כדי שלא תנעול דלת בפני לווים, ובנידון זה אין את הסברא לתקן שיגבה מבינונית, ולכן נידון כדין התורה לגבות מזיבורית. ויתכן שבזה מודה לרב נחמן בר יצחק, והמוכר נותן את החלק הגרוע של השדה, שבא למכור תחילה, אבל לא קרקעות אחרות גרועות.

וכל הדינים הללו הם כשאפשר לחזור מהמקח, כשלא ניתנו המעות הראשונות אלא בתורת עירבון לקיום המקח, אבל כשנתנו לשם תחילת פירעון, והשאר נעשה כמלווה, אי אפשר לחזור מהמקח, ומיד כל השדה שייכת לקונה, ושאר מעות הרי הם כחוב שעליו לשלם.

- **אם המוכר מחזר אחר הקונה, שישלם לו את המעות,** מראה הוא בכך, שלא מכר אלא מחמת שהיה דחוק למעות, ואם כן, מאחר שאינו מקבל את הכל מיד, אפילו אם יתרת החוב אינה אלא מעט, לא חל המכר כלל, כי על דעת כן לא מכר, **ויכולים לחזור בהם.**

- **אבל אם המוכר אינו מחזר אחר הקונה,** שישלם לו, מראה הוא שבכל אופן רצה למכור את השדה, והמאתים שקיבל תחילת פירעון הם, ומיד כל השדה קנויה לקונה, ואין אחד מהם יכול לחזור בו.

- **ואם מכר את שדהו מפני שרעה בעיניו, אף על פי שמחזר אחר הקונה שישלם לו, אין זה משום שמכר על דעת שיקבל את כל המעות מיד, כי ודאי רוצה למכור את הקרקע בכל אופן, ולכן חל המקח, אף על פי שהקונה עוד לא שילם כלום, וכל התשלום נעשה כחוב, ואין אחד מהם יכול לחזור בו.**

- **והחילוקים הללו הם, כשמכר ולא פירש אם מתכוון להקנות את הכל מיד, או לא, אבל אם מפרש שמוכר את הכל מיד, ושאר התשלום נעשה חוב על הקונה, חל כל המקח, ואינם יכולים לחזור בהם, אפילו כשהמוכר מחזר אחר הקונה שישלם לו.** ולדעת רבן שמעון בן גמליאל, ראוי שיפרש כן תמיד, ולא יוכלו לחזור בהם.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)

להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום לחצו על [הקישור הבא](#)